

ZAHTEVAMO ZAKON O KAZNOVANJU PROTISLOVENSKE GONJE

Misovska in liberalna stranka, razne skrajne desničarske organizacije ter šovinistični listi, med katerimi je po stari navadi prednjačil »Il Piccolo«, so pretekle dni nadaljevali gonjo proti preosnovi tržaškega občinskega sveta. Liberalna in misovska stranka sta sklicali shode, na katerih so njuni voditelji napadali Krščansko demokracijo in razpihovali narodnostno mržnjo proti Slovencem. Razpihovalce narodnostne mržnje je posredno podprlo tudi glasilo nadškofa Santina »Vita Nuova« s tem, da je ostro napadlo voditelje tržaške Krščanske demokracije.

Posledica neprestanega hujskanja so bile demonstracije, ki so jih uprizorili fašisti in šoviniisti pretekli petek. Demonstracije so zavzele izrazito protislovenski značaj. Po huj-skaških govorih misovskih prvakov na trgu Svetega Antona se je tolpa fašističnih pobal-
linov najprej zagnala proti trgu Svetega Ivana, kjer je hotela demonstrirati pred sedežem Krščanske demokracije. Toda tu jih je sprejela policija ter jih razgnala. Nato so razgrajali odšli v ulico Mazzini, kjer so skušali vdreti v sedež PSI. Mimogrede so razbili tablo Krščanske demokracije v ulici Sv. Spiridiona. Zatem so odšli v ulico Svetega Frančiška ter razbili tablo uprave »Primorskega dnevnika«. Nato so se vrnili razgrajati na trg Svetega Ivana pred sedež Krščanske demokracije. Ker tu niso mogli ničesar opraviti, so odšli pred Oberdankov spomenik, kjer jih je ponovno podžigal neki njihov voditelj.

Od tam se je udarna skupina poglala v ulico Filzi, kjer je skušala vdreti v Slovenski kreditni zavod. Misleč, da vdirajo v banko, so tu razbili večna vrata poslopja. Fašistični pobalini so se razpršili šele, ko je prišla policijska okrepitev.

Ves čas demonstracij je fašistična drhal vzklikala proti Slovencem »fora i sciavi« in »a morte i sciavi«, pela sramotilne pesmi ter prevračala avtomobile, ki so bili parkirani ob straneh ulic.

Med tepežem, ki je nastal med policijo in skrajneži, je bilo ranjenih nekaj policajev in demonstrantov. Policija je priprla več razgrajavcev ter jih 51 tudi aretirala in prijavila sodišču. Fašistični huj-skači so obtoženi nedovoljenega demonstriranja po ulicah, povzročitve škode, žaljenja funkcionarjev javne varnosti in oviranja prometa. Niti eden od razgrajavcev ni obtožen netenja narodnostne in rasne mržnje, čeprav tretji člen posebnega statuta o zaščiti narodnostnih manjšin določa, da je podžiganje narodnostne mržnje prepovedano in da bo vsako dejanje takšne vrste kaznovano.

Poudariti je še treba, da so številni fašistični razbijači prišli iz drugih pokrajin, tako n. pr. iz Vidma, Benetk in Vicenze.

Nezaslišano početje fašističnih škvader so obsodile vse demokratične stranke in organizacije ter ogromna večina Tržačanov.

Svet Slovenske skupnosti je na svoji izredni seji razpravljala o položaju, ki je nastal po zadnjih fašističnih neredih v našem mestu, in soglasno sprejel naslednjo resolucijo:

*Svet Slovenske skupnosti ugotavlja, da so nacionalistični in fašistični skrajneži ob podpihovanju šovinističnega tiska organizirali v preteklih dneh demonstracije, ki so zavzele izrazito protislovenski značaj in izzvale napade na slovenske kulturne in gospodarske ustanove. Fašistični demonstranti so ponovno izzivali nered po tržaških ulicah, pri čemer so največkrat odzvanjala rasistična gesla žalostnega spomina, ki so se začeljala s »fora i sciavi« in končala z »a morte i sciavi«. Demonstranti se niso omejili samo na sramotenje slovenskega prebivalstva, temveč so med drugim napadli Tržaško knjigar-
no in Tržaško kreditno banko. Pri tem so fašistični razgrajali prevračali avtomobile, razbijali šipe in napisne table ter uničevali drugo zasebno lastnino.*

Svet Slovenske skupnosti ostro obsoja nasilje tega obnovljenega škvadrizma, za katerega so odgovorna skrajno desničarska in nacionalistična združenja ter šovinistični tisk. Slednji skuša s hujskanjem javnosti in podžiganjem nizkotnih strasti obnoviti vzdušje narodne nestrpnosti, ki je bilo značilno za fašistično dobo in je povzročilo toliko gorja in solz. Ta gonja stremi za tem, da bi uničili dosedanja prizadevanja demokratičnih sil za uresničenje dobrega sožitja med tu živčima narodoma in grozi z nepredvidljivimi posledicami škodovati dobrim odnosom med sosednjima državama.

Zato svet Slovenske skupnosti odločno zahteva, da pristojne oblasti strogo kaznujejo pobudnike in krivce neredov, zatrejo v kali vsak ponovni poskus šovinističnega hujskanja, prepovejo kakršnokoli protislovensko demonstracijo in učinkovito zavarujejo varnost in lastnino kulturnih, političnih in gospodarskih ustanov ter zasebnikov.

V zvezi s tem poudarja svet Slovenske skupnosti nujnost, da pristojni organi čimprej odobrijo zakon proti izzivanju rasne in narodnostne mržnje, za uresničitev katerega se je Slovenska skupnost že večkrat zavzela in ga Londonski sporazum zahteva.

Izvajanje gospodarske reforme v Jugoslaviji

Jugoslovanska zvezna skupščina je odobrila obsežno gospodarsko reformo, ki gre od valutnih do socialnih ukrepov.

Pozitivna plat reforme je zlasti ta, da so znižali dinar na realno vrednost ter bodo za njegovo stabilizacijo sklenili sporazume za znatno finančno pomoč Zahoda. Nova pariteta dinarja je v razmerju z glavnimi zahodnimi valutami naslednja: en dolar — 1.250 dinarjev, ena lira — 2 dinarja, ena marka — 312,50 dinarja, en šiling — 48,07 dinarja, en francoski frank — 253,18 dinarja ter en funt šterling — 3.500 dinarjev.

Z Mednarodnim denarnim skladom je Jugoslavija sklenila dogovor, po katerem bo prejela »stand-by« ali kratkoročno posojilo 80 milijonov dolarjev za 12 mesecev. Z Združenimi državami, Veliko Britanijo, Italijo in Francijo je pričela pogajanja za nadaljnje kredite, ki naj bi znašali okrog 400 milijonov dolarjev. V Sovjetski zvezi je jugoslovanska vlada baje dobila dolgoročni kredit 380 milijonov dolarjev za nakup surovin in polizdelkov. Z Združenimi državami pa se baje pogaja še za uvoz 1.700.000 ton pšenice.

Negativni posledici gospodarske reforme pa sta predvsem dve: dvig cen in nevarnost

brezposelnosti. Binister B. Krajgher je naznanil naslednji dvig cen: v industriji in rudarstvu za 14 odst., v kmetijstvu za 32 odst., v prometu za 26 odst., v gradbeništvu za 22 odst. ter v ostalih dejavnostih za 45 odst.

Živila so se podražila po zadnjih podatkih od 3 do 70 odst., tako na primer mleko za 45 odst. in bel kruh za 70 odst. Cene tkanin in usnja so se poskočile za 35 odst., bencina za 30 odst. in tobaka za 50 odst.; stanarine so se podražile v razmerju s starostjo stanovanj (tako na primer za stanovanja iz leta 1960 za 116 odst.) ter cene telefonskih tarif za tujino za 66 odst.

Povprečen dvig je torej menda 24 odst., medtem ko bodo pokojnine povišali za 23 odst. in otroške doklade za 1.200 dinarjev za otroka. V podjetjih bodo poviški v razmerju z njihovim materialnim položajem.

Brezposelnost hočejo preprečiti s prestopom ljudi v terciarne dejavnosti, kot so trgovina, turizem in gostinstvo.

Izvajanje gospodarske reforme v Jugoslaviji pa zadeva na številne težave, ki jo lahko ogrozijo. Kot poroča jugoslovanski tisk, prihaja do številnih primerov špekula-

RADIO TRST A

• NEDELJA, 8. avgusta ob 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Koča strica Toma«, Napisala Elizabeth Beecher-Stowe, dramatisirala Rita Mann, prevedla Deso Kraševac, Peti in zadnji del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 »Malenkostna zadeva«, Napisal Wilkie Collins, dramatisiral Roberto Cortese, prevedla Jadriga Komac. Igra Radijski oder, režira stana Kopitar; 17.30 Popoldanski ples; 21.00 Izbrani odlomki iz oper skladateljev naše dežele: Raffaello de Banfield: »Ljubezensko pismo Lorda Byrona«, opera v enem dejanju.

♦ PONEDELJEK, 9. avgusta ob 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Iz slovenske folklorne: Lelja Rehar: »Po Dunajski cesti furati je fajna«; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.50 Slovenski solisti; 19.15 Kulturni zakladi naše dežele; 21.00 Richard Wagner: »Večni mornar«, opera v treh dejanjih.

♦ TOREK, 10. avgusta 1965 ob 11.45 Veseli motivi; 13.15 Naš vrt — pripravila Bogdana Černigoj; 18.30 Skladatelji naše dežele; 19.15 Današnje otroške igre, razvedrila in zabave naših otrok. Pripravila Nerina Švab; 21.30 Humoreske preteklega stoletja; Giovanni Raiberti: »Mačja ljubezen«; 22.00 Slavni izvajavci: Organist Albert Schweitzer.

♦ SREDA, 11. avgusta ob 11.45 Ansambla Franco Cerri in Van Wood; 12.00 Alessandro Manzoni: Zaročnica: (10) »Neimenovanec«. Po prevodu Andreja Budala za radio priredil Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Duhovna dediščina papeža Janeza XXIII.; (6) Angel Kosmač: »Vizija o velikem cilju: zedinjenje vseh kristjanov«; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.25) Problemi sodobnega filma: Sergij Vesel: »Aktualnost znanstvenega fantastičnega filma«.

♦ ČETRTEK, 12. avgusta ob 11.45 Italijanski pevci in ansambl; 12.15 Spoznavajmo Italijo: Bruno Nicc: »Razmestitev prebivalstva«; 18.30 Komorne opere; 19.15 Zlata žlica. Pripravila Tone Penko; 20.35 S pesmijo na planine; 21.00 »Onstran gor«, radijska drama, napisal Björn-Erik Höijer, prevedel Ivan Šavli. Igra Radijski oder; 22.10 Igra orkester Arturo Mantovani; 22.30 Plesni ritmi.

♦ PETEK, 13. avgusta ob 11.45 Revija solistov; 12.15 Ženski tednik, pripravila Jadviga Komac; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Moderna simfonična glasba; 19.15 Od Julijcev do Jadrana: pravljice, pripovedke in legende. Pripravila Rado Bednarik; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zgodovina evropskih ustav: Carlo Ghisalbetti; (3) »Pred nastankom modernih ustav«.

♦ SOBOTA, 14. avgusta ob 11.45 Pihalne godbe; 12.15 Največ, najvišje, nadjle; 13.30 Glasbeno potovanje po Evropi; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 16.00 Zgodbe prve svetovne vojne: Prežihov Voranc: »Sodček rum«; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; Zbor »Montasio« iz Trsta, ki ga vodi Mario Macchi; 18.30 Skladatelji jugoslovanskih narodov v izvedbi italijanskih orkestror; 19.15 Poletna srečanja — pripravil Saša Martelanc; 20.45 Moški vokalni kvartet, vodi Ubald Vrabec; 21.00 Alessandro Manzoni: Zaročnica: (11) »Lucijo ugrabijo«; 21.45 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 8. avgusta, nedelja: Miran, Mirica
- 9. avgusta, ponedeljek: Janez, Roman
- 10. avgusta, torek: Lovrenc, Zvezda
- 11. avgusta, sredo: Aleksander, Suzana
- 12. avgusta, četrtek: Klara, Veselka
- 13. avgusta, petek: Lilijana, Hipolit
- 14. avgusta, sobota: Demetrija, Anastazija

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

PREVLADUJE PESIMIZEM

Predsednik Johnson se je v sredo sestal z veleposlanikom Harrimanom, ki se je vrnil iz Evrope, da mu je poročal o svojem poslanstvu, zlasti o razgovorih, ki jih je imel v Moskvi s sovjetskimi državniki in na katerih je skušal zvedeti za njihove namene glede Vietnama.

Predsednik Johnson je izjavil v govoru, ki ga je imel v torek zvečer, da želijo Združene države rešiti vietnamsko krizo s pogajanjem, čeprav so odločene, da zajezi komunistično agresijo v južnovzhodni Aziji.

Zunanji minister Rusk pa je izjavil, da so Združene države že začele s sondiranjem pri Združenih narodih z namenom, da bi se našla kaka možnost za sklenitev miru v Vietnamu. Rekel je tudi, da je še prezgodaj, da bi lahko rekli, kakšno vlogo bi mogli odigrati Združeni narodi v Vietnamu, in to predvsem zaradi stališča Sovjetske zveze, ki še ni bilo jasno določeno. Vendar pa se Rusk ni pokazal optimist. Priznal je, da ni videti še nobene perspektive za mir, in zatrdil, da Združene države za zdaj še nimajo nobenega razloga, da bi spet prekinile z bombardiranjem Severnega Vietnama.

Sovjetska zveza pa je medtem že zavzela stališče, ki je nasprotno pobudi, da bi Združeni narodi intervenirali v vietnamskem vprašanju. Glasilo sovjetske vlade »Izvestja« je odklonilo ameriški poskus, da bi poravnali vietnamsko krizo z intervencijo Združenih narodov, ter ga označilo za hinavsko spletko. List trdi, da je sprejemljiva samo taka rešitev vietnamskega vprašanja, kakor jo zahtevata hanojska vlada in Vietkong. Vietnamski komunisti pa zahtevajo, kot znano, prenehanje ameriškega bombardiranja in umik ameriških čet iz Vietnama, preden bi se sploh začeli pogajati.

Vendar politični strokovnjaki upravičeno dvomijo, da stališče, kot so ga zavzela »Izvestja«, dejansko odgovarja mišljenju sovjetske vlade. Sovjetski voditelji so Evropejci, za seboj imajo dolgo zunanje-politično izkušnjo in dobro vedo, da je v današnjem svetu, ki sloni na ravnovesju med Vzhodom in Zahodom, nemogoče pripraviti drugo stran do take kapitulacije, kakor je zahtevalo Hanoj, Peking in Vietkong. Zato je pisanje »Izvestij« verjetno taktična poteza, da bi moskovska vlada ne dala Pekingu povoda za novo protisovjetsko propagando v okrilju svetovnega in zlasti azijskega komunizma, češ da Moskva kapitulira pred Washingtonom, in da bi si ohranila svoj vpliv v Hanoju. Po drugi strani pa si je mogoče tolmačiti to pisanje »Izvestij« tudi tako, da se Sovjetska zveza ne želi preveč direktno vmešavati v vso zadevo in se zadovoljuje s tem, da platično podpre Hanoj in Vietkong, v zavesti, da bo moralo priti do kompromisne rešitve, za katero naj prevzameta odgovornost predvsem Hanoj in Peking sama.

Razumljivo pa je tudi, da želi Washington razpravljati o rešitvi vietnamske krize predvsem z Moskvo, ker dobro ve, da je to edini partner na nasprotni strani, ki ima smisel za realnost. Vietnamsko vprašanje je postalo tako žoga, ki si jo mečejo in odbijajo Washington, Moskva, Hanoj in Peking, v upanju, da bo nasprotnik tisti, ki bo prvi utrpel »gol«. Ta igra pa ne more trajati večno in zato sta realni samo dve alternativni — odločitev z orožjem ali pogajanja. In zato

sedanji poskusi posredovanja morda vendarle, kljub vsemu upravičenemu pesimizmu, ne bodo čisto zaman, tudi če neposredno ne bodo imeli uspeha, kakor se že lahko sklepa po tem, da je hanojski tisk naravnost nesramno odklonil posredovanje nevezanih držav, za katero sta dala pobudo Tito in Shastri, in da Hanoj in Peking tudi nočeta ničesar slišati o kakem posredovanju Združenih narodov. Vse kaže, da je zlezla oblast vodilnim ljudem v Hanoju v glavo in da jih žeja samo še po novih osvojitvah in »uspehih«. Da jim je trpljenja ljudstva malo mar, dokazuje izjava hanojskega zunanjega ministra, da je Severni Vietnam pripravljen tudi na dvajsetletno vojno.

Izvajanje gospodarske reforme

(Nadaljevanje s 1. strani)

cije in zviševanja cen preko maksimalne ravni, ki jo je določila vlada. Spekulacijo ugotavljajo zlasti glede cen najpotrebnejših živil, pa tudi kar zadeva industrijske izdelke.

Oblasti skušajo biti kos temu nepredvidenemu stanju in s tem namenom so vrgle na tržišče določene količine živil ter mobilizirale službo za nadzorstvo nad tržnimi cenami. Oglasili pa so se tudi že jugoslovanski sindikati, in sicer preko svojega glavnega tajnika Voje Skendžića. Ta je izjavil, da spekulacije spravljajo v nevarnost sam namen gospodarske reforme. Po njegovih trditvah so se življenjski stroški povsod zvišali nad mejo, ki so jo določili tisti, ki so izdelali načrt reforme.

Kot je Skendžić sam izjavil, je moral intervenirati zaradi zelo ostre reakcije širokih mas delavcev, ki vidijo svojo življenjsko raven resno ogroženo. Ta sindikalist je tudi opozoril na nevarnost, da bodo pretirana zvišanja cen ustvarila nove inflacionistične pojave na tržišču, katerim bodo skušali delavski sveti slediti s tem, da bodo zviševali plače, s čimer pa bodo onemogočili, da bi gospodarska reforma dosegla svoj namen.

Po opazovanjih in izkušnjah v drugih gospodarstvih se zdi, da bi bil napravljen v jugoslovanskem gospodarstvu velik korak naprej do dokončnega ozdravljenja, če bi dobile posamezne jugoslovanske republike več pobude v reševanju gospodarske krize in v uresničevanju gospodarske reforme in sploh v gospodarskem življenju, ker sicer bodo isti pojavi — birokratizem, pasivnost in nesposobnost — ki so krizo povzročili, onemogočili tudi ozdravljenje. Preveč birokratiziran in tog, iz enega centra voden sistem gospodarstva ne da ravno najbolj ustvarjalnim in aktivnim silam, da bi se sprostile, medtem ko pospešuje pojave togega izvajanja direktiv, pasivnosti, izmikanja odgovornosti in celo gospodarskega kriminala zaradi premajhnega neposrednega nadzorstva. Takim samostojnejšim pobudam aktivnih sil bi se pridružil še nacionalni elan posameznih jugoslovanskih narodov pri reševanju njihovih lastnih gospodarskih problemov, ki pa so obenem problemi vseh. Zagon enih bi potegnil za seboj še druge, medtem ko bi pasivnost enih ne mogla odločilno ovirati aktivnosti drugih. Le v tem se kaže dokončni izhod jugoslovanskega gospodarstva iz stalnih težav.

„MALI“ IN MAJHNI

»Piccolo« zagrizeno in z mentaliteto, ki je vredna njegovega naslova (»Ta mali«) nadaljuje s ščuvanjem italijanskih desničarjev in šovinistov proti Slovincem v zvezi z vstopom Dušana Hreščaka v tržaški občinski odbor. Svoje kolone daje na razpolago najbolj klavrni in anahronistični ostanek fašizma, kakršnih bi se sramoval vsak list, ki kaj da na svoj ugled. Toda nič novega ni, da taka podla, v bistvu nečloveška protislovenska gonja vedno spravi na vrh najodurnejše človeške tipe, ki začutijo v njej priložnost za kompenzacijo svojih manjvrednostnih kompleksov in da skrijejo svojo človeško majhnost za »velikimi« frazami.

V sredo, 4. t. m. pa smo našli v »Piccolu« »dopis«, ki hoče biti še posebno žaljiv. Ne ki A. G. bedasto ironizira zahtevo slovenske javnosti, naj nosi nekaj tržaških ulic imena tudi po odličnih slovenskih kulturnih delavcih. Postavljajoč besedo »illustri« (Sloveni) v navednice (s čimer hoče reči, da takih Slovencev ni) predlaga, naj bi po njih krstili čakalnice in veže železniške postaje, »ki so že mnogo let spremenjene v skladišče, spalnico in menzo Slovencev«. A. G. je očitno od drugod privandran tip, da ne ve, da tisti ljudje niso Slovenci, in tudi očiten ignoran, kar zadeva slovensko kulturo. Toda še huje je, če je mnenja, da se evropska kultura končuje na tržaški železniški postaji. Kar pa še posebej zadeva »skladišče, spalnico in menzo«, bi svetovali ljudem pri »Piccolu« in njegovim bedastim in zato nadutim provincialnim »dopisnikom«, naj pokukajo enkrat čez mejo v čakalnice švicarskih in nemških mest. Tam bodo ponoči in podnevi naleteli na

trume revnih delavcev in njihovih družin, sedeč na kovčkih ali speč med njimi, ki se nič ne razlikujejo od onih na tržaški postaji, razen da niso z Balkana, ampak iz Italije. Le da tam ni podležev, ki bi se naduto posmehovali tistim, ki so krivi samo tega, da jih je usoda napravila revnejše in nesrečnejše, zato pa verjetno pametnejše in boljše, gotovo pa ne tako zelo majhne po dostojanstvu, kot so »Piccolo« in njegovi.

»Piccolo« in njegovi naj se tudi zaveda-

jo, da predstavljajo tisti, ki prenočujejo na postaji in v parku na trgu Libertà, minimalni odstotek tistega velikanskega števila turistov in izletnikov iz sosednje države, od katerih živi precejšen del tržaških trgovcev in ki v Trst ne nosijo samo dinarjev, ampak tudi dolarje. In zato pisarijo v »Piccolove« kolone le ljudje, ki bi radi degradirali Trst v provincialno gnezdo, ki bi se usmrajalo v lastnem šovinizmu in neposobnosti, da se vživi v današnje Evrope, kjer mejne pregrade — in tudi pregrade med ljudmi in narodi — vse bolj padajo.

Upor v Tibetu

Tibetski Dalai lama, ki živi kot gost indijske vlade v begunstvu, je izrazil željo, da bi se podal še letos v New York, da bi se v Združenih narodih zavzel za svobodo Tibeta. Rekel je, da so Kitajci v zavesti, da se je režim, ki so ga vsilili Tibetu, ponesrečil, zdaj odločeni, da iztrebijo tibetanski narod.

Povedal je tudi, da se nahaja zdaj Pančhen lama, na katerega je Kitajska gradila svoje upe, v kitajski ječi. Naglasil je tudi dejstvo, da imajo Kitajci stalno opraviti na vsem tibetskem ozemlju z odporiškiimi akcijami. Pripadniki odporiškega gibanja požigajo hiše, ki služijo Kitajcem, rušijo mostove in pišejo po zidovih napise proti kitajskim okupatorjem.

Kitajci neusmiljeno zatirajo odpor. Po navedbah Dalai lame je bilo ubitih od marca 1959 do septembra 1960 samo v zahodnem Tibetu 87.000 ljudi.

Na kralja kraljestva Buthan na južnih pobočjih Himalaje je bil napravljen v soboto atentat, vendar kralj zaradi svoje duhapro-

sočnosti ni bil ranjen. Uradno poročilo države Buthan je javilo, da so pri zaslišanjih 12 ljudi, katere so aretirali zaradi atentata, ugotovili, da je bila zarota skovana v neki tuji državi. Glasnik buthanske vlade pa ni hotel povedati, za katero državo gre. Toda po zagotovilih nekaterih indijskih vladnih funkcionarjev v Novem Delhiju je v atentat zapletena komunistična Kitajska. Ta smatra državo Buthan samo za del Tibeta, ki je priključen Kitajski.

Kitajska skuša spraviti v Buthanu na oblast človeka, ki je nasproten sedanji pogodbi med Buthanom in Indijo, po kateri je Indija odgovorna za obrambo Buthana in za njegovo zunanjo politiko. Če bi se to posrečilo, bi nova vlada odpovedala pogodbo in Kitajska bi imela proste roke, da »osvobodi« tudi Buthan in ga priključi svojemu Tibetu.

Poročajo, da so tibetsko vprašanje vključili v začasni dnevni red Glavnega zbora Združenih narodov, ki bo pričel s svojim zasедanjem 21. septembra.

KDO SEM? — EDVARD KOCBEK

Tako smo se približali najtežji krizi sodobnih Slovencev, krizi jezika. Slovence prevzema nevera v samobitnost in izvirnost, nezaupanje v obstojnost in upravičenost majhnega jezika. Dvom se loteva preprostega človeka in že načenja izobraženca. Globoko v nas ruje črv obupa nad samim seboj. Prav tu in zdaj moram izpovedati z vso silo svojega prepričanja, da je demon zanikanja naš največji sovražnik. Vedeti moramo, da prav v današnjem obdobju počlovečevanja stojimo in pademo z organskim izrazom svojih položajnih resnic. Ni nobene druge poti v prihodnost, kakor da se jezika, ki je nastal z nami kot resnica o nas, oprimemo tudi danes, ko nas življenje obdaja z doslej najhujšimi skušnjavami odtujevanja. Jeziki niso ista in enaka poznamenovanja stvari, vsak jezik drugače pristopa k stvarim in dogodkom, vsak jih drugače zajema in razlaga, vsak se jim drugače odreka. Slovenski jezik nam torej nalaga izvirno in v človeštvu nepogrešljivo razlago življenja in človeka, zato nam noben drug jezik ne more nadomestiti avtentičnosti in izvirnosti življenjskega izraza. Jezik je človeku določen že z rojstvom, nihče ga ne more in ne sme odvreči in zamenjati, naša določenost je hkrati naša rešilna spontanost. Kdor se odreče tej spontanosti, se odpove svoji človeškosti in resnici o njej. Slovenski jezik ni nič manj razvit in dognan, bogat in spreten od drugih jezikov. Slovenščina je sposobna resnice kot vsi

čvrsti jeziki, učenjaki jo imajo za enega najčistejših in najlepših jezikov. Na stopnji, do katere smo se povzpeli, ne moremo sprejeti nobenega drugega jezika, pa najsi nam je še tako soroden ali še tako svetovljansko pripraven.

Spregovoriti moram še bolj osebno. Eden izmed tistih sem, ki so se že v zgodnjih aliencijskih procesih krčevito oprijeli vsega, kar je talno, zemeljsko, ljudsko, osebno človeško, izvirno, izpovedno in pričevansko. Moje življenje se je razvilo v totalno vpraševanje in totalno odgovarjanje. Nikoli doslej se nisem mogel poistiti z nobeno zgodovinsko in idejno silo, ker nobena od njih noče in ne more pokriti elementarnih slovenskih vprašanj, zato sem istoveten le še z golo človeškostjo in njenimi neutrudnimi vzgibi. V tej stiski se oklepam korenin izraza, totalne besede, ki najbolj varno in celotno zajema resnico in pravico, vero, upanje in ljubezen. Iz dneva v dan kruto in blaženo odkrivam, da je slovenstvo toliko kakor človeškost, zato mi je utrujena in vendar neizčrpno bogata slovenska usoda postala začetek in konec moje zemeljskosti, začutil sem njene trdne in poštene dimenzije, odrešnost njenega izraza in sladkost njenih čistih vizij. Slovenstvo mi je bilo snov prvega jecljanja, pesniške melodije, samo zadostne izraznosti, hkrati pa varna optika, ki sem skozi spoznaval svet in njegove genije, postalo mi je radostna ekstaza zemeljske domišljije, usodnostnih sto-

rij, potopisov, dnevnikov in esejev, hkrati pa sveta jeza deklarikacijskih izpovedi, polemike o španski državljanski vojni, gradiva v »Dejanju«, ki je pozivalo k budnosti in koheziji, vse do ustvarjanja Osvobodilne fronte in do današnjega mojega zavračanja novega napačnega verništva, slepega oboževanja sveta, bega v najrazličnejše utopije, predvsem pa tistih Slovencev, ki na levici prepričujejo: »Ni važno, kakšen jezik govorite, važno je le, da ste naprednega duha!« in na desnici snubijo: »Volite krščansko stranko, bolje je, da rešite svojo dušo kakor jezik!« Moje slovensko razburjenje je naperjeno zoper vse integralizme, ki človeka ne potrjujejo v biblični grozi na poti v obljubljeni deželo, ki ga ne potrjujejo v pozicijskih in navzočih oblikah počlovečevanja, ki mu ne ustvarjajo darežljivih silnic bitne vezljivosti in ki mu majhnosti, izpostavljenosti, negotovosti in minljivosti ne kompenzirajo z vero v brezpogojno človeškost. Poln sem divje svete jeze zoper duha odtujevanja, zoper izdajalca v nas samih in zoper izdajalca zunaj nas, zoper nevero v samobitnost in avtentičnost. Pomnimo, da smo v tem svetu naglega minevanja in mamljivega preobražanja vsi povprek izpostavljeni odtujevanju, ne samo vi v Trstu, ki živite kakor nekoč Judje v egiptovskem suženjstvu in morda skrivate malega Mojzesa v svoji sredini, ne samo Slovenci na Koroškem in v Ameriki, temveč v Zagrebu in Beogradu in še posebej v Sloveniji, kajti matična dežela se naporno bojuje za svojo podobo sredi zakonitih etap razvoja, ki skrivajo težke in nevarne skušnjave. (Dalje)

Tržaškega

Pomoč oškodovancem po neurju

Pretekli petek je pokrajinski svet zaključil svoje poletno delovanje. Na dnevnem redu zadnje seje so bila poročila in odgovori odbornikov na vprašanja svetovalcev, ki so posegli v razpravo o proračunu za leto 1965. Med najzanimivejšimi je bilo poročilo odbornika Giuricina (PSDI), ki je ob tej priložnosti pojasnil stališče svoje stranke v zvezi s protislovensko gonjo. Zavzel se je za jasno in pravično politiko do slovenske manjšine ter poudaril pravice slovenskega prebivalstva do mirnega življenja, gospodarskega in kulturnega razvoja. Kot znano, proračun ni bil ne sprejet, ne odklonjen, saj je za proračun glasovalo 12 svetovalcev (KD, PSDI, PSI in Slovenska skupnost), proti pa isto število svetovalcev (KPI, PLI in MSI). Zaradi tega bo odbor ponovno preučil proračun in ga bo na jesenskem zasedanju pokrajinskega sveta predložil v odobritev.

Pomoč oškodovanim kmetovalcem

V ponedeljek pa je zasedala pokrajinska posvetovalna komisija za kmetijstvo. Na dnevnem redu je bila preučitev prošelj kmetovalcev, ki so utrpeli škodo ob nedavnem neurju. Seznane oškodovancev je doslej dostavila edinole devinsko-nabrežinska občina, medtem ko pokrajinska uprava pričakuje še seznane miljske in tržaške občine. Razpoložljivi sklad je zaenkrat zelo skromen, saj znaša le nekaj nad 7 milijonov, vendar pa pričakuje pokrajinska uprava še prispevke Trgovinske zbornice in Tržaške hranilnice.

Komisija bo pri preučevanju prošelj oškodovancev upoštevala najprej neposredne obdelovalce zemlje, to se pravi: tiste kmetovalce, ki živijo izključno od kmetijstva, nato pa oškodovance z mešanimi dohodki (iz kmetijstva in še iz kake druge zaposlitve). Vsi ti bodo dobili odškodnino sorazmerno z višino škode in z razpoložljivim skladom.

Posvetovalna komisija je nadalje soglasno sprejela sklep, da se deželni vladi prikaže potrebo po ustanovitvi solidarnostnega fonda, iz katerega bi ob vremenskih nesrečah črpali potrebne finančne zneske za oškodovane kmetovalce. Člani komisije, v kateri je tudi svetovalec Slovenske skupnosti, Rudolf, so sprejeli tudi predlog, da bi deželni svet čim prej izdelal zakon o povračilu škode, ki jo povzročajo vremenske nesreče našim kmetovalcem.

TRŽAŠKI TOVORNI PROMET

Pomorski promet v Trstu je junija znašal 505.000 ton ter se je tako dvignil v primeri z lanskim junijem, ko je dosegel 368.000 ton. V prvih šestih mesecih letos je znašal okrog 2.910.000 ton v primeri z 2.711.000 ton v prvem polletju lani.

OBVESTILO RAZLAŠČENCEM

Odbor za pomoč razlaščencem sporoča svojim članom in vsem ostalim oškodovancem, da jim je na razpolago vsak dan od 11 do 12.30 v uradih v ulici Machiavelli 22, II za vsa potrebna pojasnila in pomoč.

ZALITEV ZA PROTIFAŠISTE

Skupina deželnih svetovalcev raznih strank, med njim tudi predstavnik Slovenske skupnosti, je poslala predsedniku Republike protestno noto zaradi podelitve odlikovanja viteza Republike odvetniku Pascoliju iz Gorice.

Odvetnik Pascoli, ki je sin znanega fašističnega bivšega goriškega župana, je bil do konca vojne oficir italijanske fašistične republike in je sedaj voditelj svetovalske skupine M.S.I. v goriškem občinskem svetu.

Deželni poslanci, tudi v imenu vseh italijanskih in slovenskih antifašistov, deportancev, partizanov, preganjancev itd. obžalujejo, da je prišlo do omenjenega odlikovanja, ker je Republika sad odpora in zlasti še ker je odvetnik Pascoli javno žalil politično antifašistično preteklost sedanjega predsednika Republike ob njegovi izvolitvi.

Repentabor:

KOMEMORACJA — JAVNA DELA

Na zadnji izredni seji občinskega sveta v Repentabru se je župan Mihael Guštin najprej spomnil nadomestnega člana občinskega sveta Karla Škabarja, ki je umrl nekaj dni prej, ter predlagal, naj bi svet razpravljal samo o najnunejši točki dnevnega reda, to je o porazdelitvi osmih milijonov lir, ki jih je vladni komisar pred kratkim dal na razpolago za izvedbo javnih del v repentaborski občini.

Med razpravo so razni svetovalci predložili županu najnujnejše potrebe posameznih zaselkov, nakar je župan sestavil seznam javnih del, ki naj bi jih z nakazanimi sredstvi uresničili. V glavnem gre za popravilo številnih cest, del sredstev pa nameravajo uporabiti za ureditev kanalizacije za odtekanje deževnice.

Ko je svet izčrpal to nujno vprašanje, je župan predlagal, da prekinejo sejo v znak žalovanja za preminulim občinskim odbornikom.

Sveti Ivan:

UMRL JE DR. IVAN KLUN

V sredo, 29. julija, je v Beogradu nenadno umrl 62-letni dr. Ivan Klun. Zadel ga je srčna kap kar na ulici. Že nekaj let je živel v pokoju, po dolgoletnem službovanju v Narodni banki, kjer so mu zaupali odgovorna mesta.

Pokojnik je bil rojen pri Sv. Ivanu v Trstu iz zavedne slovenske družine. V mladosti je sodeloval pri skoraj vseh tukajšnjih narodnih društvih. Bil je blagega značaja in je imel polno prijateljev. Pomagal je vsakomur, če je le mogel. Leta 1935 se je zaradi takratnih razmer pod fašizmom preselil v Beograd.

Družini Klun izrekata uredništvo in uprava N. l. iskreno sožalje.

DOK ZA POPRAVILO LADIJ

V Trstu so ustanovili Konzorcij javnih ustanov (občine, pokrajine, dežele, trgovinske zbornice, kreditnih zavodov) za zgraditev doka za popraviljanje ladij. Dok bo zidan ter bo dolg 300 metrov, širok pa 50.

Gradnja je povezana z naftovodom in pristajanjem orjaških petrolejskih ladij.

DEŽ JE PREPREČIL SLOVENSKI TABOR

V nedeljo bi se bil moral vršiti na Repentabru tradicionalni »Slovenski tabor«. Toda vreme je bilo že zjutraj grozeče. Prav v hipu, ko bi se bili morali ljudje podati na pot, pa je začelo kapljati. Kljub temu so organizatorji upali, da bo mogoče izpeljati spored. Nastopiti bi bili morali pevski zbori, folklorna skupina, mladi pesniki itd. Tembolj, ker se je negledu na grozeče vreme zbralo okrog 500 ljudi.

Po blagoslovu v repentaborski cerkvi, ki ga je opravil eden letošnjih novomašnikov iz Beneške Slovenije, so čakali, da se bo zvedrilo, toda iz Furlanije se je bližala nevihta in spored, ki se je že začel, so morali prekiniti in odložiti prireditev na eno prihodnjih nedelj.

Beneška Slovenija

Zabnice:

TURIZEM IN VREME

V mesecu juliju je kazalo, da bo letovalo po vsej dolini še precej tujcev. Ugodno je bilo vreme in tudi celodnevne cene po naših gostiščih niso pretirane.

Nenadna vremenska sprememba ob koncu prejšnjega tedna in menjavanje toplih in hladnih dni je pa marsikaterega že preplašilo, da je pospravil kovčke in se premaknil bolj na jug. Vrhove nad 1500 metrov je celo sneg pobelil. Turisti iz Avstrije drviijo kar mimo naših krajev k morju. Letoviščarskih družin iz naših sosednih mest je pa vedno manj. Gostinska podjetja pričakujejo, da bo v sredi avgusta kaj več dotoka.

Precej živahno pa je na Svetih Višarjah, ki so se že spremenile iz romarske božje poti v moderen letoviščarski kraj. K tej spremembi je seveda največ pripomogla žičnica, ki je delovala tudi skoro vso zimo.

V prihodnje bodo Višarje privabljal še več tujcev, ne samo zaradi udobno urejenih gostišč, ampak tudi zaradi podaljšanja žičnice. V načrtu je namreč, da se izpelje žičnica z Višarij še do vrha Lovca, nad 2000 metrov visoko. Pravijo, da bodo dela že prihodnje leto v teku.

Dreka:

SPOMINSKI OBRED

V nedeljo je prišlo v Dreko veliko ljudstva in oblastnikov, med njimi tudi obrambni podtajnik, senator Pelizzo. Odkrili so spominski kamen na čast alpincu Riccardu Di Giustu, ki je v svetovni vojni 1915 padel kot prva žrtev na tedanji italijansko-avstrijski meji pri Dreki. Mašne obrede je opravil župnik Zdravko Birtič, spominsko pridigo je pa imel č. g. Mario Laurencig, ki se je poklonil spomenu padlih v vseh vojnah.

Po cerkveni slovesnosti so govorili pri odkritju spominskega stebra vladni zastopnik, domači župan in general Della Bianca, ki je takrat poveljeval četi padlega vojaka.

Speter:

GOSPODARSKA IN DUHOVNA STISKA

To je že stara pesem v vseh krajih Nadiške in Terske doline, da ne govorimo o Reziji, kako se vedno bolj krči število domačega prebivalstva. Naj se ljudje še tako ubijajo in trudijo po naših bregovih in lazih, ne pridelajo toliko, da bi se vse leto preživeli. Zato pa izseljeniški kovček na ramo in hajdi v tujino za kruhom.

GORISKA NADSKOFIJA

Te dni je izdala nadškofijska kurija v tiskarni Budin natisnjeno pregledno brošuro ali Status v goriški nadškofiji.

Lična brošura predstavlja preteklo in sedanje stanje goriškega cerkvenega okrožja. Iz nje razberemo, da sega ozemlje nadškofije v tri pokrajine: v goriško, tržaško in videmsko.

V prvi živi 137.745 prebivavcev, v drugi 7.460 in v tretji 30.993; skupno 176.198. Ozemlje pa obsega 1030 kvadratnih kilometrov. Nadškofijo sestavlja 11 dekanatov, 90 župnij, 6 vikarijatov in šest kuracij.

Duhovnikov je 162; približno eden na 1087 duš, kar je precej majhno število. Redovniki so 104, redovnic pa je 633. Brošura

- *Hanalska dolina*

Doma so le še stari in otroci, napol porde drte hiše in neobdelana zemlja.

Ljudi je vedno manj. Izseljivanje se ni še ustavilo kljub asfaltiranim cestam, nekaterim zadrugam in skromnemu dotoku tujcev.

Prav zadnje čase je zapustilo v špetrski okolici 25 ljudi svoje družine in so šli z doma za zaslužkom. Drugod 25 ljudi ne pomeni dosti. Pri nas pa pomeni odhod delovne sile pomanjkanje rok na njivi. Je že res, da pošiljajo iz tujine domov denar, toda domačije gredo prej ali slej po zlu.

Ljudje trpijo gospodarsko, pa tudi duševno. Saj noče niti višja cerkvena oblast razumeti njihove duhovne stiske, ko jim ne dovoli širokogrudne uporabe domačega jezika v cerkveni liturgiji. Videmska kurija se še ne zaveda, kolikšne krivice prizadeva ubogemu ljudstvu, ko sili vernike, naj se pred laično oblastjo izjavijo, v kakšnem jeziku hočejo bogoslužje. To se pravi s strahom pritiškati na ljudi, da ravnajo proti svoji vesti.

Fojda:

SLABOUMNEZ UBIL TETO

Prejšnji petek se je pripetil v oddaljenem zaselku Podcerkvi dogodek, ki je zaprepastil vso okolico. V vasi živita skupaj družini dveh bratov Zuanich. Starejši moški delajo v Nemčiji; odrasle ženske v Milanu. Doma so pri obeh hišah matere in 19-letni Lorenzo, bolan fant in z duševnimi motnjami. Vedno se je izogibal ljudi, celo domačih, zlasti pa tete Marije, češ da ga sovražijo in obrekujejo. V petek zvečer po večerji je šla 45-letna teta Marija Zuanich, mati treh otrok, nažet še nekaj trave za živino. V mraku se je vračala po strmi stezi proti domu. Hipoma ji pri hiši zastavi pot slaboumni nečak. Nihče ne ve, ali sta se kaj sporekla ali je fanta popadel nenaden bes. Mladeničeva mati, ki se je že odpravljala spat, je zaslišala obupen krik, tekla je na stezo in je zagledala na tleh svakinjo v smrtnih krčih. Tekla je po župnika in sosedo, ki so ugotovili, da je nekdo revo pobil z ostro motiko. Zginil pa je tudi Lorenzo in s tem je bilo vse odkrito. Šele po enem dnevu so ga orožniki našli v gozdu. Preiskovalnemu sodniku je zmedeno pravilo, da ga je teta preganjala, kakor vsi v vasi, in da jo je nameraval že prej ustreliti.

Nesrečno žrtev so pokopali v nedeljo popoldne, ko je prihitel tudi njen mož iz Nemčije.

navaja tudi število in oznako dušnopastirskih okrožij, ki spadajo zdaj k Jugoslaviji.

Zanimivi so zgodovinski pregledi oglejskih patriarhov in goriških nadškofov od začetkov do danes. — Izdaja je tudi na prodaj v kuriji za ceno 700 lir.

ENAJSTA ŽUPNIJA

Z nadškofijskim odlokom je bila 26. julija kanonično ustavljena nova goriška župnija sv. Ane. Ta je že enajsta v mestu in je po velikosti ena najbolj obsežnih. Zajema vse ozemlje in nova naselja od Tržaške ceste proti vzhodu do meje. Dodelili so ji gotove dele, ki so spadali doslej pod stolno župnijo in duhovnijo sv. Roka. Na jugu pa spadajo k njej tudi nekateri okraji, ki so bili prej pod štandreško faro.

Za zdaj ima nova župnija le kapelo v osrednjem poslopju novega naselja. V kratkem pa bodo začeli zidati moderno župno cerkev.

SKOK V SOČO

Ne iz samomorilnih namenov, marveč iz golega športnega navdušenja je v nedeljo opoldne skočil znani goriški plavač Nino Orzan s pevmskega mosta v Sočo. Drzni skok v globino kakih petnajst metrov do vode je ponovil že tretjič.

Letos se je Orzan še posebej pripravil. Po časopisu in z zasebno propagando so bili privabljeni gledavci; radovedneži itak sami pridejo. Pobirali naj bi se tudi prispevki za Zeleni križ, kar pa je potem odpadlo.

Gledavcev je bilo na mostu že ob enajstih vse polno. Športnik jih ni razočaral, kljub temu, da se je pripravljalo slabo vreme. Prišli so tudi snemalci za televizijo. Ob določenem času se je popularni Nino zavihtel z mosta in je v drznem in lepem skoku zaoral v mrzle in malo kalne valove. Srečno je priplaval na breg, kjer ga je sprejelo navdušeno ploskanje skoro tisoč gledalcev.

OBNOVLJENI HOTEL

V soboto so se zbrali številni zastopniki oblasti, zlasti turističnih in gostinskih ustanov v hotelu Transalpina ali po domače »pri Grusovinu« na severni postaji. Lastnica restavracije, ki po smrti moža Angela vodi to že pol stoletja znano goriško gostišče, je poslopje prenovila, da popolnoma ustreza sodobnim potrebam. Ima 30 sob za prenočišča in veliko jedilnico za 200 oseb.

Restavracijo »Grusovin« poznajo stari Goričani že od leta 1909. Tam so se zbirale tudi slovenske družbe, kajti niti »stari Grusovin« niti sin Angelo in sedaj gospa Klementina niso delali razlike med gosti. Restavracija »pri Grusovinu« je preživela lep kos novejših zgodovine. V prvi in v drugi svetovni vojni je utrpela dosti škode. Vedno pa so žilavi lastniki obnovili podjetje. Ko so potegnili žično mejo tik ob vrtni ograji, se je zdelo, da bo gostišče propadlo, saj je nastalo in se je razvilo zaradi bližine železniške postaje. Izkazalo pa se je, da ni gostišču nova razmejitev nič škodila, in kaže, da bo ta lokal ob meji še dalje doprinal k razvoju goriškega turizma.

Sovodnje:

OBCINSKI UKREPI

Prejšnji teden se je zbral novoizvoljeni občinski svet na sejo pod predsedstvom župana Češčuta. Najprej je izvolil različne občinske komisije, v katerih je sorazmerno zastopana tudi opozicija.

Osrednji del občinske seje je izčrpala razprava o asfaltiranju srenjskih cest. Za ta dela je določenih 15 milijonov lir. Država je prispevala deset milijonov, ostanek bo pa morala kriti občinska uprava z lastnimi dohodki. V načrtu je tudi asfaltiranje ceste od Devetakov do Vrha. Delo se bo pa moglo izvršiti le, če bo cestno gradbeno podjetje dovolilo odplačevanje v dveh obrokih. Občani pričakujejo, da se bodo tudi temeljito popravili ceste skozi Gabrije. Popravljali so jo sicer že, toda asfaltna plast kaže zopet dosti lukenj in gub ob strani cestišča na ovinkih, da je kar težko prevozna.

Občinski možje so govorili tudi o napepljavi vodovoda k oddaljenim hišam. Za končna dela bo potrebnih še devet milijonov lir.

Starši šoloobveznih otrok imajo tudi svoje skrbi. Vznemirjeni so, ker se govori, da bo v šoli ukinjeno eno učiteljsko mesto. Napravili so že korake pri šolskih oblasteh, da bi do tega ne prišlo.

Števerjan:

ZA UREDITEV CEST

Deželni odbornik za javna dela dr. Masutto je v sredo sprejel na sedežu deželne uprave v Trstu števerjanskega župana Stanislava Klanjščka in občinskega odbornika Adrijana Korsiča, ki ju je spremljal deželni poslanec dr. Škerk. Predstavnik števerjanske občine sta orisala odborniku upravni, finančni in šolski položaj svoje občine. Nato so podrobno obravnavali vprašanje deželnih prispevkov za ureditev cest, znižanje cene vodovodnih uslug, izboljšanje javne razsvetljave in za gradnjo dveh ljudskih hiš.

Odbornik Masutto je pokazal veliko zanimanje za obrazložena vprašanja ter zagotovil svoje posredovanje. Med drugim je izjavil, da bo imela turistična cesta »češenj in vina«, ki pelje skozi Števerjan, prednost pri izvajanju načrta.

OBISK IZ AMERIKE — SOLA

V ponedeljek zvečer se je zbrala »Na dvoru« velika množica ljudi k nastopu ameriškega tamburaškega in folklornega zbora »Tamburica«. Prireditelj je bila napovedana že za nedeljo zvečer, a je morala odpasti zaradi slabega vremena. Zato je pa v ponedeljek navdušil vse navzoče izvrsten nastop mladih ameriških gostov, ki so v narodnih nošah peli slovenske, hrvaške in ameriške pesmi in izvajali folklorne plesne. Nastopajoča skupina ni več amaterska, ampak je že umetniško uživiljena v posamezne točke.

Druga zadeva, ki pa ni tako razveseljiva, je šola na Valerišču. Šolsko skrbništvo je namreč ukinilo, poleg enega učiteljskega mesta v Gorici in dveh v Pevmi, tudi eno na Valerišču. Starši so podpisali vlogo na šolsko skrbništvo, katero je tam naš župan oddal. Kakor smo zvedeli, je bila tudi ta vloga zavržena z izgovorom, da je premalo šoloobveznih otrok.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Duhovni profili

Razgovor z Alešom Lokarjem

V nadaljevanju serije naših intervjuov »Duhovni profili« smo naprosili za razgovor enega izmed urednikov in glavnih sodelavcev revije »Most«, Aleša Lokarja. Uredništvo.

Se vam zdi danes po poldrugem letu, da je izkušnja z revijo »MOST« pozitivna ali negativna?

Pozitivna je. To lahko sklepamo že po odmevu, ki ga je bila revija deležna. Pred izidom prve številke sem se nekoč pomenkoval z znanim tukajšnjim žurnalizmom in mu rekel: če uberemo pravo smer, se bo nujno zganilo na desni in na levi. In res, že po prvi številki, ki nikakor ni bila odlična, ampak je še vedno ostajala na nivoju povprečnega manjšinskega lista, je reakcija prišla kakor hladna prha.

Revija pa je pomembna tudi za sodelavce same, kajti angažma nas je potisnil iz anonimne abstraktnosti in dotipali smo se do resničnih dimenzij problemov. Razen tega pa je nastala med nami prijateljska komunikacija.

V čem vidite glavno nalogo Mostu?

V pripravljenosti, da se lotimo vsakršne okostenosti (tudi svoje lastne), ne da bi istočasno pozabljali prožiti rok na vse strani in v odprtosti do vsakršne pozitivne pobude ne glede na ideologijo ali stranko. Skratka: vloga mostu.

Menim, da Most nima družbenih in stvarnih možnosti, da bi se razvil v elitno literarno ali idejno revijo, kakor bi to bilo bolj naravno v Ljubljani, Firencah, na Dunaju ali v kakem drugem narodnem središču, kjer se rešujejo problemi celega naroda. Obmejni ljudje smo, povečini dvojezični in razdvojeni. Tudi revija mora rasti in te danosti. Postane pa lahko glasilo tega občutja, ki je zelo moderno. V tem smislu lahko postane pomembna. Zopet moram opozoriti na posrečeno ime, ki so ga ji dali ob ustanovitvi. Most naj povezuje razdvojenost in premostuje nasprotja.

Želeti pa bi bilo, da bi se ljudje nasprotujočih si skupin globlje zavedli nujnosti mostu in začeli zavzemati do revije resničnejše stališče. Dosedaj so se skušali soočiti z nami na nek infantilni način: potiskajo nas v nasprotnikov tabor, češ da smo prefinjeni agenti nasprotnika. Zavedati bi se morali, da je razpoloženje Mostu danes splošno občutje ljudskih množic.

Kaj menite o sodbi, ki jo je Boris Pahor izrekel v intervjuju v našem listu o reviji Most in o Rebulovem odgovoru na njegove teze glede tega, kakšna naj bi bila »napredna« revija v Trstu?

Te polemike ne moremo razumeti, če ne vemo, da pravzaprav korenini še v času, ko je Alojz Rebula napravil dva poskusa za avtonomno slovensko revijo v Trstu, poskusa, ki sta oba propadla, ker so se proti takemu izdajanju baje izrekle močnejše sile. Menim sicer, da sta poskusa propadla, ker takrat idejna in politična situacija še ni bila dovolj zrela. Na vsak način je šlo za napredno, živo revijo (spominjam se na primer, da je urva številka Tokov bila na izredni višini) in mi pri Mostu smo na nek način dediči teh poskusov, saj je Alojz Rebula začutil potrebo, da se nam pridruži, čeprav morda naša revija takrat ni dosegala podobne idejne in umetniške višine.

Glede naprednosti pa bi Borisu Pahorju v prijateljskem razgovoru rekel, da to ni tako enostavna stvar. Naprednosti namreč ne dela samo določena preteklost, drugače bi morali imeti za naprednega De Gaulle, ki se sklicuje na francosko revolucijo (pa tudi na rezistenco), Stalina, ki se je skliceval na okto-brsko revolucijo in pravzaprav celo Hitlerja, ki je bil sicer nacionalni socialist, a vendarle socializem, vsaj po imenu. Seveda sem daleč od tega, da bi podcenjeval grozotno preteklost tistih, ki so bili v koncentracijskih taboriščih, naše abstraktno govorjenje o tem, danes ko sedimo v udobnih foteljah in puhamo v zrak oblake dima, zveni ceneno. Ostaja pa dejstvo, da zunanega, formalnega merila naprednosti ni, ga nikoli ni bilo in ga nikoli ne bo. Naprednost je stvar, ki jo je treba vedno znova dosegati in za katero se nam je vedno bati, da se

nam je že zopet izmuznila. Naprednost je pričevanje resničnega stanja, etapa v skupinskem osvoboditvi, izvijanje iz procesov skleroze in stihije, napor in sinteza, kazanje ogledala narodu, preročstvo.

Sicer pa se zadnje čase »mrtvorjeni dogodki« v naši kulturi skoraj načrtno vrste s pospešenim tempom, morda zato, da bi s svojo kvantiteto prevpili in zameglili novo kvaliteto, ki se v nas prebujala in katere resničnost že mogočno utripa v slovenskem svetu. Nujno moramo mednje šteti tudi blejsko zasedanje pisateljev. Ne zanikujem, da lahko tak kongres opravi neko svojo funkcijo informativno-rističnega značaja (vsi tuji časopisi so namreč pisali, kako lep je Bled, kakor oko potopljen v hribovito odejo gozdov), ne razumem pa, kje je tu kultura. To je kultura, ki skrbi in upa samo še na penzijo.

Priznam pa, da sem z zadoščenjem opazil, da aristokratskemu (in naprednemu) Silonejevemu duhu vendarle ni ušlo dejstvo, da je Pučnik še vedno za rešetkami, čeprav so bolj reklamiranega Mihajlova za to priložnost oprostili.

V čem je duhovni skupni imenovalec sotrudnikov Mostu?

Mislim, da je to predvsem dejstvo, da smo od srednje šole sem morali molčati. Ni bilo namreč priložnosti, kjer bi se razpisali. Medtem se je v nas nabiralo različno izkustvo in znanje: študirali smo po tujih univerzah, spoznavali antinomijo med slovenstvom in tujstvom na zelo intimen način, saj govorimo dvoje ali trije tujih jezikov kakor domačega, se oddaljevali od tradicionalnega katolištva in se začeli premikati v težnostnem območju marksizma, spoznali »american way of life« med okupacijo Trsta, a istočasno ohranjali vezi s patriarhalnim kmetijskim elementom, živeli po različnih deželah, spoznavali dekleta, prebirali razne knjige in revije, se po notranji krizi praznine in absurda, ko ti je vsa stvar dana, a se nad njo ne moreš več veseliti, soočili z novim krščanstvom na zrelejši in usodnejši način in se istočasno zopet približali slovenstvu.

Zadnja leta pred izidom revije sem bil tako poln vsega, da se mi je vsaka prebrana ali slišana beseda zdela zguljena in tisočkrat ponovljena (najbrž po krivici). Vse spoznanje in doživetje je pritislo na izrazni organ, ki ga nismo imeli.

Revija je postala naš izrazni organ. Mnenja sem, da se ob njej skupinsko rešujemo iz naključnosti življenja.

Mislim, da je dozorelo tisto, kar so v srednji šoli vsadili dobri profesorji, ki so nas navajali k pisanju, pomagali pri domačih in šolskih nalogah, pri Literarnih vajah itd.

Na vsak način pa bi morali biti kljub vsemu vedno pripravljeni tudi na možnost, da naš osebni napor zamahne v prazno. Tudi sami sebe ne smemo precenjevati.

Zakaj se ne oglašate več z leposlovnimi prispevki v reviji? Prvi ni tako slabo obetal. So vzrok temu, da ste umolkli, nekatere neugodne kritike oziroma polemike, ki jih je vzbudila vaša prva novela, ali pomanjkanje zaupanja v lasten pripovedni talent?

Novela »Praznina« je nosila vse pomanjkljivosti prvenca, napisal pa sem jo iz pristnega občutja tukajšnjega človeka, ki se vara s fikcijo osladnih weekendovskih avantur in s tisto malo romantike, ki jo nudijo, v resnici pa je njegovo življenje kraljestvo brezobzirnosti in atomizirane površnosti.

Ob tej priliki bi izrekel nekoliko paradokso mnenje, da je novela pravzaprav neke vrste priznanje socialističnemu človeku, ki sicer ni soc-realistični angel, kakor bi hoteli naši levičarji, a je ne-kje vendarle po sili razmer avtentičnejši pričevalec naše dobe.

Materializem prevladuje tu kakor tam, le da je pri nas uradno zamaskiran z raznimi zastarelimi miti in iluzijami.

Če verujemo, da bo prišlo do preobrata v ljudeh, tedaj je njegov začetek iskati tam, kjer bo resnica nedvoumna v vsem svojem strašnem obsegu, človek pa prisiljen, da zavzame jasno stališče.

Novel ne pišem več, ker sem na kratkem s časom, porabim ga za poklicno delo, za družino, za sourejevanje revije; kar ga ostane, je na razpolago kakemu eseju ali krajši stvari.

Kdo vzdržuje revijo Most?

Štiri tanke zvezke na leto pa res ni težko vzdrževati: nekaj denarja nam pošljejo naročniki, nekaj zvezkov prodamo, nekaj zberemo z oglasi — upajmo le, da se bo vedno vse tako lepo izteklo. Za sabo nimamo nikogar, da bi nas finansiral, zato pa smo svobodni, da izrečemo svoje pomisleke na vse štiri strani neba, nihče nas ne more zaradi tega »ukinititi«.

Za šalo (bridko šalo sicer!) naj povem še, da so v Ljubljani baje šušljali, da smo »ekspozitura NATO«. Kakšna čast! Menda je v proračunu NATO za prihodnje leto za postavkama atomske in H-bombe, tudi postavka MOST. Nekoč so mostove metali v zrak, danes pa je most eksploziv najhujše vrste.

Se vam zdi, da je razkol med desničarske in levičarske katoličane pri Slovencih dokončen in da ni mogoče med njimi noben ploden dialog in noben idejni preporod, ki bi jih povedel iz tega razkola, ali pa ste v tem pogledu optimisti?

Kjer akcija izzove reakcijo, pomeni, da je narod živ. Priznati moramo, da se je naš človek — tudi desničar — vsa ta leta mučil z raznimi težkimi problemi. Pravzaprav se mu moramo zahvaliti, ker sam polemično stališče zmora razčistiti in konkretizirati probleme. Ko pa argumenti utihnejo (zadnji ali predzadnji članek v Katoliškem Glasu) in se na njih mesto vrine apriorno stališče, tedaj tudi polemika nima več smisla. Vsekakor je upati, da pride do streženj in novih spoznanj, čeprav sem za določene ljudi glede tega pesimist. Vendar si upam reči, da je danes skrajnostno stališče last samo nekaterih posameznikov, cerkveno vodstvo se je že pomaknilo na pozicije dialoga in sožitja.

Kaj sodite o kulturnem in seveda predvsem o literarnem dogajanju v Ljubljani? Zasedujete tamkajšnji duhovni razvoj mlade generacije?

V Ljubljani mladi zelo hitro dozorevajo in se izčiščujejo v situacijah, ki so nam deloma tuje in eksistenčno seveda dosti težje. Počakati moramo, da se ta nujni razvoj izteče, šele tedaj bo postalo jasno, kam pelje kriza modernega človeka v socializmu in izven njega. Morda pa je, kakor sem že prej omenil, konec koncev socializmu vendar usojeno, da rodi novega človeka — ne tako, kakor je predvideval Marx, ampak tako, kakor to zahteva človeška narava. Dialektično namreč.

Se vam ne zdi, da mlada generacija literatov nekam predolgo tava v krogu in ne najde izhoda v neko sprostitve? V njihovih pesmih in novelah občutimo — za naše pojme — strahoten in kar pretiran, nerazumljiv pesimizem. Kaj je temu vzrok po vašem mnenju?

Vse to se mi zdi del njihovega pretresljivega razvoja, ki je nujen zanje, a tudi za nas. Vendar bi se le težko odločil za oznako »nerazumljiv pesimizem«.

Ste mnenja, da bi imeli mlajši slovenski pisatelji uspeh v svetu, če bi jih prevajali in bi bili znani? Kaj bi bilo storiti, da bi svet bolje spoznal slovensko literaturo?

Problem uspeha slovenske kulture v modernem svetu je povezan z vsem dogajanjem, kakor sem ga prejle označil.

Gre predvsem zato, kakor sem tudi že zapisal v eseju o razvoju slovenskega naroda, da pridemo do lastnega izvirnega izraza. In tu gre predvsem za zgodovinski izraz.

Najprej si moramo biti na jasnem, da imamo ambicije, ki presegajo običajno merilo. To je najbolj čudno. Tujcu diše po megalomaniji, se pravi po čisto eksteriornem kompenziranju manjvrednostnih kompleksov. Mi smo pa prepričani, da izvirajo iz naše notranje sile. Tujca pa ne moremo opozarjati samo nanjo, pokazati bi mu morali rezultate.

Kakor vsi narodi, majhni in veliki, bi morali biti znani zaradi nečesa, kar smo napravili v zgodovini. To je prvi korak do našega avtentičnega bitnega izraza. Danci so znani na primer zato, ker so ustanovili zelo visoko obliko socialno-demokratske civilizacije. Portugalski zato, ker so odkrili veliko število prekomorskih zemelj. Avstrijci so civilizirali jugo-vzhodno Evropo, itd. Mi do našega polnega izraza še nismo prišli, kar ni čudno, saj smo kulturno stari komaj dvesto let. V naši zgodovini in kulturi pa nujno najdemo njegove sledove (drugače bi ne bila naša). V že omenjenem eseju sem te sle-

(Nadaljevanje na 9. strani)

GOSPODARSTVO

ENI

E-nte N-azionale I-drocarburi je italijansko državno podjetje za gospodarjenje z ogljikovimi hidrati, ogljikovimi spojinami. To je zelo veliko podjetje, saj je leta 1964 štelo 58.800 zaposlenih, ki so skupno prejeli 135 milijard plač. Tudi državna blagajna je prejela obilno porcijo, saj je dobila v letu 1964 na posrednih davkih (užitnine in drugih dohodkov) 252 milijard lir ali nad 55 milijard več kot prejšnje leto. Neposrednih davkov pa je plačal ENI nad 9 milijard. Kljub lanskim splošno slabim gospodarskim razmeram v Italiji, se je ENI še nadalje ugodno razvijal.

Že iz navedenih številk razvidimo, da mora biti ENI pravi gospodarski velikan. Velikan se je razvil iz fašističnega AGIP-a, ki je imel približno isti gospodarski program kot ENI, a je izšel iz vojne gospodarsko obupno razrvan in propadel, tako da ga vlada ni več nameravala obnoviti. Tedaj se je pojavil poslanec inž. Mattei, ki je med vojno vodil demokratske partizane. S pomočjo svojih prijateljev je dosegel, da ga je vlada imenovala za likvidatorja AGIP-a. Likvidator inž. Mattei pa ni niti od daleč mislil na kakšno likvidacijo prejšnjega močnega podjetja, pač pa je zgradil na razvalinah AGIP-a novo močno podjetje. To se mu je tudi posrečilo in nastal je ENI, kljub premnogim nasprotovanjem in oviram.

V okvir ENI spada danes več gospodarskih enot, ki delujejo v tu in v inozemstvu. Temeljna depavnost ENI-ja je bila iskanje in črpanje zemeljskega plina v Italiji ter plinovodi od najdišč do potrošnikov, ki so večkrat zelo oddaljeni. Leta 1964 je ENI-jeva proizvodnja plina v Italiji preseгла 7,5 milijard m³ ali levji delež vse italijanske proizvodnje zemeljskega plina. Z zemeljskim plinom pa se bavi ENI tudi v inozemstvu — v 16 državah — in med drugim je lani dokončala v Argentini 1716 km dolg plinovod iz Patagonije do Buenos Airesa.

Važnejši kot zemeljski plin je za ENI petrolej. Lani je ENI načrpal 8,8 milijonov ton surovega petroleja in od teh 2,7 milij. ton v Italiji, predvsem na Siciliji. Po ostalem svetu ima ENI nekaj lastnih petrolejskih podjetij, še več pa v udeležbi z drugimi, zlasti z državami, kjer je delovanje osredotočeno. Taka, najbolj izdatna podjetja so v Perziji (Abadan), v Egiptu, (Sinai), v Tripolitani, Tunisu in v mnogih drugih državah, posebno v komaj ustanovljenih afriških. — V Indiji gradi ENI 2 naftovoda v skupni dolžini 1650 km. V Evropi je ENI udeležen predvsem pri naftovodih iz Sredozemlja v Srednjo Evropo, tako iz Genove v Ingolstadt (Zap. Nemčija). Ta že deloma deluje. Udeležen pa je ENI tudi pri alpskem naftovodu Trst-Ingolstadt. ENI ima lastno ladjevje za prevoz tekočih goriv, in sicer 16 ladij-cistern z nosilnostjo 479.000 ton ter dve ladji za prevoz vtekočinjenih plinov.

Znatna je tudi druga dejavnost ENI: V lastnih rafinerijah nafte pridobiva bencin in kopico drugih izdelkov. S podjetjem AGIP prodaja bencin, olja in drugo, v zadnjem času mnogo surovin za plastične mase. AGIP

ima sam tudi priključena podjetja v 25 državah; večinoma podjetja, ki razdeljujejo gorilni plin za gospodinjstva. Cvetoča podjetja ima v Argentini, v Libanonu, v Grčiji in na otoku Cipru. Priključena delniška družba ANIC izdeluje umetna gnojila, predvsem dušična, katere večinoma izvažajo. Plastične mase in druge cenjene izdelke pridobiva ENI v Ravenni, v Geli, v Vibo Valentia in še v drugih tovarnah.

ENI se bavi s proizvodnjo tudi drugega blaga, za katero ni nafta surovina. V tem oziru je potrebno omeniti veliko podjetje Nuovo Pignone v Livornu, ki izdeluje cevi predvsem za naftovode. Poleg mnogih drugih podjetij spada k ENI tudi Lanerossi, znana tovarna volnenega blaga.

ENI je v živem razvoju in nesrečna smrt ustanovitelja inž. Matteia je povzročila le majhen zastoj v razvoju, ker so stopile na

mesto pokojnega nove sile, katere je prej pokojni za te naloge odločil in izvežbal.

Ogromno podjetje kot je ENI mora seveda imeti na razpolago obilo denarnih sredstev. Ker teh sredstev država ni hotela ali ni mogla nuditi, je moral inž. Mattei v začetku delati skoraj izključno z bančnim kreditom. Ob koncu leta 1964 so znašali bančni krediti 145 milijard in so se tekom leta znižali za 14 milijard. Ostala potrebna sredstva si je dobavil ENI preko vknjižb na nepremičnine (300 milijard), največ pa so doprinesle obligacije, katerih je bilo koncem 1964 za 460 milijard. Lansko leto je prispevala država znesek 25 milijard. Čista zadolženost ENI je znašala koncem 1964. leta nekaj nad 1300 milijard lir, ki so več kot krite z aktivami v znesku 1881 milijard lir.

ENI ima ustvarjene vse pogoje za uspešen razvoj, ki se bo tudi uresničil, če bo na svetu vladal mir in če se tudi tu ne pojavijo kakšni »strokovnjaki«, ki bi gospodari le za lasten žep. Kaže pa, da je ENI pod posebno strogo kontrolo, ker se demokristjani smatrajo izrecno odgovorni za to podjetje, katero so ustvarili ljudje iz njih srede kljub odporu drugih strank. A zgodi se lahko tudi drugače.

STRUNE - POKALICE

Pokalice so tisti temnorjavi, približno 1 cm dolgi, a manj široki hrošči, katere smo kot otroci polagali na hrbet in jih pozivali, naj poskočijo. Navadno so nas ubogali: poskočili so, pri tem pa dali od sebe glas kot »pok« in skoraj vedno padli na noge, na trebušno stran. Ti hroščki se zdijo sila nedolžni, a tem bolj vražja je njihova zalega, njihove ličinke, ki so splošno znane kot »strune«.

Družina pokalic — elateridae — je zelo mnogovrstna, a pri nas je najbolj znan roč »agriotes« z našo navadno pokalico, ki jo Italijani imenujejo »saltamartino«.

Oplojena samica se v topli pomladi zarije plitvo v zemljo, ki je zmerno vlažna in bogata na gnijočem in razpadajočem rastlinstvu. Samica znese 100 do 200 jajčec, navadno kakih 10 v eno vrsto. Nato samica crkne. Po približno enem mesecu se iz jajčec izvalijo ličinke, ki se najprej hranijo z razpadajočim lastnjim, potem pa napadejo korenine najrazličnejših živih rastlin: trav, povrtin, okopavin in tudi mladih drevesc, posebno v drevesnicah.

Ličinke pokalic so rumenkasto-rdeče do rjave barve, podolgovate in okrogle oblike ter precej trde. Imenujemo jih strune. Do svojega popolnega razvoja rabijo 3 do 5 let. V neugodnem vremenu, to je med hudim mrazom in v veliki vročini, se zarijejo globoko v zemljo, navadno od 50 do 100 cm globoko. Drugače pa so strune zarite med korenine rastlin, katere grizejo, večkrat jih tudi pregrizejo. Celo dobo svojega življenja so strune v zemlji. Tudi končna preobrazba strune-ličinke v bube se izvrši v zemlji.

Ko se iz bube razvije krilati hrošček, ne vzleti takoj na prosto, marveč ostane v zemlji do prihodnjega maja. Tedaj krilati hrošči vzletijo na prosto, se plodijo, samice odložijo jajčka, potem pa crknejo. Tako se zaključijo življenjski krog tega škodljivca, katerega lahko smatramo za našega največjega vrtnega in njivskega škodljivca.

Za uničevanje pokalice, oziroma škodljivih ličink ali strun imamo danes na razpo-

lago mnogo kemičnih pripravkov na podlagi aldrina, lindana, klordana, heptaklora in še drugih. Na ovojninah paketov je navedeno, kako dotični pripravek uporabljamo in v kakšni množini. Istočasno s strunami pa uničujemo v zemlji tudi bramorja, črve majskega hrošča in še druge škodljivce.

FRANCOSKA PŠENICA ZA RUSIJO

Tekom maja, junija in julija so prepeljali in še prepeljujejo 192.000 ton pšenice iz Francije v Rusijo. Dogovorjena cena je 59 dolarjev za tono, kar pomeni manj kot 40 lir za kg. Po tako nizki ceni nihče v Evropi ne prideluje pšenice in tudi francoski kmet ne, a dotična cena je mogoča, ker francoska vlada izdatno podpira kmetijstvo in jamči tudi za pšenico zadovoljivo ceno. — Francija redno izvažala pšenico tudi v Anglijo in države EGS-a, v prejšnjih mesecih jo je izvažala tudi na Kitajsko, o čemer se pa sedaj nič več ne sliši. Na Kitajsko izvažala največ Kanada. — Rusija kupuje pšenico v ZDA in v drugih državah z žitnimi presežki, odstopa jo pa svojim zaveznicam, če so v hudi stiski. Tako je pred kratkim odstopila Rusija Egiptu precejšen tovor pšenice, ki je odplul naravnost iz ZDA v Egipt. Do sedaj je namreč Egipt dobival potrebno pšenico iz ZDA zastonj, kot ameriško pomoč nerazvitim državam. ZDA so sedaj to pomoč Egiptu odpovedale, ker je egiptovski diktator Naser z darovano pšenico še delal propagando in gonjo proti ZDA. Najbrž se bo isto kot z Egiptom in Naserjem zgodilo še z drugimi, ki kažejo prav malo hvaležnosti za ogromno ameriško pomoč, katere so bili deležni.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

UZAKONJENA KRIVICA

Na protest naših poslancev proti uničenju slovenskih in hrvaških ljudskih šol je odgovorila vlada. Najprej je poslal minister Gentile poslanecem pismo, v katerem pravi, da se s krivico »polnoma strinja in jo iz srca odobrava.« Potem

169. Dr. E. BESEDNJAK

pa je izšel v Uradnem listu od 14. oktobra zakon, ki prinaša smrtno obsodbo drugorodnih šol.

Člen 4 pravi dobesedno:

»V vseh ljudskih šolah kraljevine se vrši pouk v državnem jeziku.

V občinah, kjer se navadno govori drug jezik, se bo ta poučeval kot predmet v dodatnih urah.

Pouk drugega jezika je obvezen za drugorodne učence, če so to zahtevali njihovi starši ali zakoniti zastopniki v začetku leta.«

Takih krivic smo deležni samo in izključno mi, ki živimo v svobodoljubni državi,« je komentirala G. S.

DOLJNE CERVO

»Iz Doljnega Cerova v Brdih smo prejeli nastopno poročilo — je potem poročala. — Kakor povsod drugod so tudi pri nas vpeljali za prvi razred italijanščino kot učni jezik.

Prišla je učiteljica, ki naj bi poučevala naše najmlajše šolarje. Toda kakor drugače ni moglo biti, italijanska učiteljica se s svojimi malčki ni mogla razumeti. Trudila se je par dni, ko pa je videla, da je njeno delo brezuspešno, je pobrala svoje stvari in odšla.

Ugotoviti smo hoteli, kako ukaz šolskih oblasti ugonablja ne samo naše šolstvo, temveč tudi učiteljstvo italijanske narodnosti, ki se zaveda svoje svete dolžnosti.

STARŠI PROTESTIRAJO

Neprimerno hujše so pa občutili krivico starši, ki nosijo odgovornost za vzgojo otrok. »Edinost« hvali vrle Trebence in Trebenke, ki so storili odločen korak proti poitalijančenju domače ljudske šole.

Starši iz Trebč zahtevajo v protestu na prefekta, da ostani poduk tak, kakor je bil do sedaj. Podpisov je nad 80, torej gotovo vseh staršev učencev prvega razreda.

»Podpisani starši občine Rihemberk protestiramo svečano pred Bogom in človeštvom proti uvedbi italijanskega učnega jezika na naših ljudskih šolah. Sledi 180 podpisov«, je poročal drugi dopis.

»Podpisani slovenski starši v Vrtojbi pri Gorici so z ogorčenjem zaznali, da se je uvedel v prvem ljudsko-šolskem razredu italijanski učni jezik. Proti tej nečloveški, nekulturni uvedbi dvigajo podpisani starši najodločnejši ugovor ter zahtevajo, da se spoštujejo njihove naravne in božje pravice do otrok. Sledi 65 podpisov«, je poročal spet drugi dopis.

»Podpisani slovenski starši odločno ugovarjajo, da se je uvedel na ljudski šoli v Št. Petru pri Gorici za prvi razred italijanski učni jezik, ker to nasprotuje vzgojnim, naravnim, človeškim in božjim zakonom. Sledi 42 podpisov«, je bilo rečeno v nadaljnjem dopisu.

In potem še:

»Protest občine Šturje-Zapuže. Podpisani starši šoloobveznih otrok, opiraje se na naravno in božjo postavo, slovesno in glasno protestiramo proti uvedbi italijanskega učnega jezika v ljudsko šolo. Mi plačujemo šolo in pošiljamo vanjo svoje otroke, da se česa naučijo, a pouk se mora vršiti v materinem jeziku. Sledi 95 podpisov.«

»Podpisani očetje šoloobveznih otrok občine Sv. Križ na Vipavskem odločno ugovarjajo nameri rimske vlade, da vpelje italijanščino za učni jezik v ljudske šole. Že blizu sto let uživa v naši občini rod za rod blagor ljudskošolskega pouka, ki se je vedno dajal v slovenskem jeziku. Sledi 200 podpisov družinskih glavarjev.«

Toda nima smisla nadaljevati z naštevanjem protestov posameznih občin. Nastala bi predolga vrsta teh protestov, kajti mi smo zbirali podpise, kjer smo jih našli, in jih priobčevali v listu.

KAZENSKO POSTOPANJE PROTI LISTOM

Državni pravdnik v Trstu je vložil tožbo proti odgovornemu uredniku »Edinosti«, ker je baje list s svojimi članki proti poitalijančenju slovenskih ljudskih šol, javno zasramoval ustavne naprave države ter »ščuval slovensko prebivalstvo k nepokorščini proti zakonu ministra Gentileja o preuredbi šol v novih pokrajinah.«

Pravtako je uvedeno kazensko postopanje proti odgovornima urednikoma »Istarske Riječik« in »Učiteljskega lista«.

K temu predvsem bi mi pripomnili, da bodo prav gotovo spravili vprašanje slovenskega in hrvaškega šolstva v Italiji v ospredje splošnega zanimanja in sprožili o našem šolstvu debate, kakor še nikdar prej.

Ti procesi pojdejo torej politično povsem mimo svojega cilja.

(Dalje)

Francis je vprašal, kateri so ti pogoji.

»Pogoji niso, kot sem že dejal, ne nečastni in ne pretirani,« je odgovoril ravnatelj. »Hkrati pa vam vendar ne prikrivam, da tudi niso najbolj navadni.«

Francis ga je prosil, naj mu stvar podrobneje pojasni.

»Pogoja sta dva«, je odvrnil ravnatelj. »Samo dva, razumete? In vsota znaša, kot sem vam povedal, kaj ne, štiristo funtov na leto: štiristo funtov in brez odbitkov, dragi gospod, brez odbitkov.«

In pri tem je zelo slovesno pogledal Francis.

»Prvi pogoj je, recimo, zelo enostaven,« je nadaljeval. »Prihodnjo nedeljo, 15. tega meseca, popoldne morate biti v Parizu in se podati k blagajni gledališča Comédie-Française, kjer vam bodo izročili vstopnico, rezervirano na vaše ime. In od vas se ne zahteva nič drugega kakor tole: da prisostvujete predstavi tega gledališča v naslanjaču, ki vam bo določen; nič drugega.«

»Rajši bi se našel tam na kak delavnik,« je pripomnil Francis. »Toda če je tako določeno...«

»In to v Parizu, dragi moj gospod,« je odvrnil ravnatelj. »Mislil sem, gospod, da sem dovolj resen, toda če bi mi dejali, naj se podam v Pariz pod takimi pogoji, vam prisežem, da si ne bi niti za hip pomišljal.«

Temu sta se oba z užitkom nasmejala.

»Drugi pogoj je resnejši,« je nadaljeval ravnatelj. »Moj klient, ki se zelo zanima za vaše dobro, vam absolutno želi svetovati pri izbiri neveste. Absolutno, me razumete?«

»Razumem, a bodite tako dobri in mi to zadevo natančneje razložite. Kaj želi moj nevidni dobrotnik? Poročiti me s kakšno določeno žensko, in kakšno, z dekletom ali z vdovo, z belo ali s črno?«

»Lahko vam zagotovim, da je glavna skrb mojega klienta ta, da bo vaša bodoča žena taka, da bo v vsem primerna za vas, tako po starosti kakor po svojem stanu. Kar pa zadeva njeno barvo, se nisem spomnil, da bi ga vprašal. Toda bodite gotovi, da si bom takoj zabeležil vaše vprašanje in prihodnjič vam bom že lahko sporočil odgovor.«

Tedaj je Francis dejal:

■ 26 ■

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

»Gospod, videli bomo, če se v vsej tej zadevi ne skriva kakšna spletkarja in morda najhujše vrste. Pogoja, ki sta povezana s ponudbo, ki ste mi jo sporočili, sta v resnici nepojmljiva, kar neverjetna; in na žalost vam moram priznati, da dokler ne bom bolj jasno videl v vsej tej zadevi in spoznal, da so jo narekovali bolj razumljivi nameni, ne morem iti v tako kombinacijo. Obračam se torej na vas, da mi vso stvar nekoliko razčistite. Saj moram vendar poznati razloge, ki se skrivajo za tem načrtom. Če pa jih ne poznate, ali jih ne morete uganiti, ali pa mislite, da mi jih ne smete razkriti, bom vzel svoj klobuk in se vrnil v banko, iz katere sem prišel.«

»Razlogov točno ne poznam,« je odvrnil ravnatelj, »vendar si jih lahko predstavljam. Povem vam torej, da je glavni vzrok vse te zadeve, ki je dozdevno čudna, vaš oče.«

»Moj oče!« je vzkliknil Francis z največjo nevoljo. »Tako plemenit mož, katerega najmanjša misel mi je znana, in celo vsak groš v njegovi mošnji!«

»Napačno ste me razumeli. Nisem mislil Mr. Scrymgeourja seniorja, ker on... ni vaš oče. Ko sta se on in njegova žena preselila v Edinburg, ste imeli vi samo eno leto in tri mesece. Zaupani ste jima bili v rejo. Ta skrivnost doslej ni prišla na dan. Toda resnica je ena sama in sicer ta, ki sem vam jo povedal. Vaš pravi oče je nepoznan in ponovno vam izjavljam, da menim, da je to ta originalni človek, ki vam po meni sporoča svoja predloga in katera sem vam, kot mi je bila čast, že razložil.«

(dalje)

ŠPORTNI PREGLED

KAKO BO Z ZRAKOM V MEXICO CITY?

Visoka lega mehiške prestolnice, kjer bodo prihodnje olimpijske igre, še vedno vzbuja živahne polemike po vsem športnem svetu. Kot je znano, leži Mexico City dokaj visoko, kot na kakšni visokogorski alpski planoti, kar bi lahko po mnenju nekaterih športnih strokovnjakov zaradi razredčene zraka povzročalo tekmovalcem razne težave.

Ta razredčeni zrak vzbuja diskusije med športniki že več časa. Eni trdijo, da tekmovanje v taki višini sploh ni priporočljivo, drugi zahtevajo aklimatizacijo, tretji pa so zopet mnenja, da je tudi nastopanje brez aklimatizacije povsem nenevarno. V svojo zadevo se je zdaj vmešal še bivši predsednik novozelandske atletske zveze dr. Neale Jefferson, ki je tudi zelo cenjen športni zdravnik. Možno je vse podatke o mehiškem visokogorskem ozračju dobro preučil in prišel do takih izsledkov:

Za manj naporene športe ozračje mehiške prestolnice ni nevarno. Drugače pa je na primer s tekači na dolge proge. Ti pogosto tečejo tako, da povsem izčrpajo svoje telesne sile. V običajnem okolju si hitro opomorejo, v Mehiki, kjer v zraku ni dovolj kisika, pa bi lahko v takem primeru nastopale nepopravljive posledice, pri nekaterih celo smrt.

Dr. Jefferson vidi zato edini izhod iz tega položaja v dolgi aklimatizaciji, ki bi morala trajati vsaj dva meseca. Ta aklimatizacija pa bi morala celo biti postopna: atleti bi morali nekaj tednov

trenirati v nižje ležečih krajih, nato nekoliko višje in šele na koncu v Meksiku.

Razumljivo je, da si tega ne bo mogla privoščiti skoraj nobena reprezentanca. Tekmovalci bi morali dobiti v svojih službah vsaj trimesečno dopust, tisti pa, ki še obiskujejo kako šolo, izostati za toliko časa od šolskega pouka. To pa se skoraj nobenemu ne bo posrečilo. Zato pa je treba najti nov izhod iz tega položaja: v kolikor ne bodo tekači na dolgih progah tekli z jeklenko kistka na hrbtni in masko na obrazu, kot podvodni potapljači, bo najbolje, da se zopet pojavi kje kak strokovnjak, ki bo izračunal in ugotovil, da mehiško visokogorsko ozračje tudi dolgoprogasem vendarle — ni nevarno.

Seveda pa bo treba preučiti izkušnje mehiških športnikov. Tisti, ki so doma v Mexico City, so tistega ozračja sicer navajeni, a v glavnem mestu tekmujejo tudi športniki iz nižin in celo z morse obale. Dobro bi bilo vedeti, kako ti prenesejo ozračje na tisti visoki planoti.

ITALIJANSKI NOGOMET V ŠTEVILKAH

Letošnje italijansko državno nogometno prvenstvo je že zdavnaj za nami, vendar pa so šele zdaj statistiki utegnili urediti vse številke o tem tekmovalstvu. Če si jih pogledamo nekoliko bolje, si bomo lahko ustvarili vsaj približno sliko o italijanskem nogometu v luči števil.

Ze več časa ni nobena skrivnost, da zanimanje za nogomet — vsaj na tribunah — upada. Lanske tekme prve lige si je ogledalo 4 in pol milijona gledalcev, kar za več kot dva milijona manj od rekordnega števila, ki so ga zabeležili pred dvema letoma.

Zanimivo pa je, da se niso sorazmerno znižali tudi dohodki posameznih klubov. Lani so npr. italijanski prvoligaški klubi zaslužili 7 milijard in 700 milijonov lir. Letošnje prvenstvo pa je bilo slabše le za 300 milijonov lir.

Med posameznimi klubi se je letos zlasti izkazal Inter, ki si je osvojil vrsto sezonskih rekordov in sicer naslednje: v teku prvenstva je predal nad pol milijona vstopnic, imel je 13.000 abonentov, njegovi abonenti so 220 tisočkrat sedli na tribuno, vseh gledalcev v prvenstvu je imel nad tričetr milijona, z vstopnicami je zaslužil skoraj tričetr milijarde lir, s prodajo abonmajev pa le malo manj kot milijardo.

Razgovor z Alešom Lokarjem

(Nadaljevanje s 6. strani)

dove iskal z dialektično metodo. Danes se vsi strinjamo, da se ti sledovi sublimirajo v Prešernovi Zdravici, v Cankarjevem plemenitem socializmu, v narodnoosvobodilnem boju, v Edvardu Kocbeku, v Perspektivah, itd.

Imam občutje, da nam gre danes zgodovina naproti, čeprav bo najbrž treba še trdega dela in napora, da dosežemo svoj dokončen obraz.

Skratka: uspeh bomo imeli, če bomo znali tuju nekaj nuditi, ga pritegniti. Danes smo zanj vse preveč brezoblični in neizrazita bitnost. Priznava, da imamo lepo deželico in prijetno prestolnico, a nič več. Vedeti moramo namreč, da se mora vsak človek potruditi, da se seznani z neko čisto tujo kulturno in zgodovinsko situacijo. Vsak se boji prestopiti mejo moju že znanega in preizkušenega sveta. kakor piše Vladimir Vremec v zadnjem Mostu. Ta napor se izplača le, če si človek obeta duhovno obogatitev, ki mu bo služila pri lastnem počlovečevalnem procesu.

V tem smislu bi bil lahko PEN klub res nekaj storil — lansiral bi bil lahko vsaj Kocbeka, njega danes že lahko pokažemo. Kocbek je že naš rezultat, če naj se tako izrazim. Mislili so morda, da bi delali tako samo Kocbeku slavo, v resnici pa bi io sami sebi, kajti kaj lahko skupnost večjega pokaže kot prodor v smeri duha?

Ostanek našega starega provincializma pa je v tem, da priložnosti nismo izkoristili iz manjvrednih razlogov. Rusi so v tem pred nami. Pokazali so Leonova. Jasno: njih totalitarizem je morda hujši, a provincialci niso.

Da to ni samo moje mnenje, dokazuje dopis, ki ga je glede Kocbeka ob bleškem zasedanju prejel italijanski dnevnik GIORNO.

Pisma uredništvu

Prejeli smo sledeči dopis:

V imenu tudi mojih mladih prijateljev, mož in fantov, poročam, da smo z velikim zanimanjem brali članek v Novem listu z naslovom »Naš najhujši problem«.

Ob članku sem se zamislil na podobne razmere v naših vaseh okrog Gorice: v Rupih, na Peči, v Gabrjah, Sovodnjah in Vrhu.

V Rupih je bilo letos sorazmerno še precej porok. Zgodilo se je pa tako — pota ljubezni so pač čudna — da je večina zakonskih zvez mešanih. Jezikovno mešane družine pa, kakor vemo, predstavljajo minus za naš narodni obstoj. Ne govorim iz kake narodne nestrpnosti, ampak hočem le ugotovljati, da je na žalost med našo mladino premalo praktične narodne zavednosti. Kaj pomagajo takozvana tridnevna slavlja z izvolitvijo »krasotic«, če pa potem prav te obsede kot stare tete.

Na ta način bo vedno manj slovenskih in krščanskih družin. Saj vidimo tudi, da otroke iz mešanih zakonov ne pošiljajo v slovenske šole.

Pa še nekaj nas sili, da javno omenimo. Opaža se namreč, da se tudi zavedni naši ljudje brez pomisleka in prave potrebe ne podpisujejo v svojem jeziku. Zlasti lastna imena radi pačijo. Čemu tako? Ali se morda sramujejo lastnega imena?

—0—

Spoštovano uredništvo,

popolnoma se strinjam z uvodnikom »Naš najhujši problem«, ki je bil objavljen v zadnji številki vašega lista. Dovodim pa si vas opozoriti na to, da se iz narodnostno nezavedne gmote, ki jo predstavljajo mešane družine na Tržaškem, ne rekrutirajo samo volivci KPI, ampak tudi večina pristašev in volivcev tržaških independentistov, kar se mi tudi zdi zelo značilno. Kot znano, so tudi med njimi mnogi Slovenci brez prave slovenske zavednosti.

A. V., Trst

RAZPIS NATEČAJA

za podelitev štipendij in izpopolnitev v slovenskem jeziku in literaturi

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije

razpisuje

na podlagi jugoslovansko italijanskega sporazuma o kulturni izmenjavi z dne 21. julija 1964 in kasnejših dodatnih sporazumov, sklenjenih v mešanem jugoslovansko-italijanskem odboru, predvidenem v 8. členu specialnega statuta, priloženega k London-skemu sporazumu z dne 5. oktobra 1954

natečaj

za podelitev štirih štipendij za študij in izpopolnitev slovenskega jezika in literature pri univerzi v Ljubljani za akademsko leto 1965/66.

Vsaka od navedenih štipendij znaša skupno 720.000 din za celotno akademsko leto, štipendije se lahko podaljšajo še za eno akademsko leto. Namenjene so pripravi in specializaciji učiteljev osnovnih in srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na področju pod italijansko upravo ter tistih oseb, ki želijo poučevati na navedenih šolah.

Prošnje za dodelitev zgoraj navedenih štipendij lahko vložijo pripadniki slovenske narodnostne skupine, ki imajo diplomu srednje šole ali višjo diplomu. Prošnje lahko vložijo tudi tisti, ki so že eno akademsko leto dobivali štipendijo in jim je za dokončanje študija potrebno še enoletno podajanje v Ljubljani. Ti prosilci morajo priložiti podatke o dosedanjem študiju.

Nekolkovane prošnje, s kratkim življenjepisom prosilca in ustreznimi podatki zlasti o dokončanem študiju in o morebitni dosedanji službi, naj prosilci vložijo pri šolskem skrbništvu v Trstu do 20. avgusta t. l.

Izid razpisa bo pravočasno sporočen vsem udeležencem.

ŽENA IN DOM

KAJ NAM OBETA JESENSKA IN ZIMSKA MODA

Najbolje je, da si ogledamo, kaj so predstavili na svojih modnih revijah veliki italijanski in tuji krojači, in iz karakteristik, ki so jim skupne, povzamemo, kakšne bodo glavne smernice letošnje jesenske in zimske mode.

V Firencah se je 30. revija modelov v Beli dvorani palače Pitti pričela 19. julija. Rimljan Fabiani in Florentinec Pucci sta pokazala svoje nove stvaritve, med katerimi so posebno značilni elegantni kostimi iz dragocenega blaga, večerne obleke, kjer prevladujeta bela in črna barva, ter okrasni in perje, ki dopolnjujejo obleke.

Emilio Pucci je prikazal svojo novo linijo »Gemini IV« po dogodku, ki obeležuje to desetletje, in v tem vesoljnem duhu so tudi njegovi modeli: lahkotni, plesoči, iz blaga z geometričnimi liki.

V Rimu je isti dan predstavila svoje modele princesa Caracciolo: tailleurs s kratkim jopičem za vsako uro, krila, ki so kratka nad kolenom, obleke ohlapne, da dopustijo svobodno gibanje.

Renato Balestra ponavlja motiv z geometričnimi liki, vendar ne v kroju, marveč v blagu. Tkanine double-face v dveh različnih barvah s kombinacijami ustvarjajo razgibane komplete oblek in jopičev. Spet so moderni kratki rokavi in dolgi večerni jopiči iz tulla, okrašeni z vezanjem. Vezanje v geometričnih likih prevladuje na vseh večernih oblekah in skoro pri vseh modnih krojačih.

Tudi Maria Antonelli je prikazala lik ženske »2000«: dinamično, s kratkimi, nekoliko širokimi krili, jopiči so zelo kratki ali zelo dolgi, v plaščih se spet pojavljajo »piramide« z geometričnimi našitki. Večerne obleke pa postanejo dragocene: samo zlato in srebro, s sijem luninih žarkov, ozvezdij in nočnega neba, kot da bi bitje, odeto v ta blesteč oklep, hotelo poleteti v višave.

Značilnost Federica Forqueta je krzno, dragoceno blago za večerne obleke, blago double-face za dnevene. Krila so kratka; pri oblekah, krilih in plaščih se ponavlja motiv »godeta«.

Se en Francoz, Jacques Estrel: zelo kratka krila, pas visok, rokavi ozki; v glavnem zelo mladostna in avantgardna ženska pojava. Za važnejše prilike kostimi iz damaska »cloques«, za večere bogati plašči iz težke svile in damaska.

To so v glavnem linije, ki naj bi dale približno sliko letošnje jesenske in zimske mode.

M. M.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

3

piše in riše
Miki Muster

13. Ko sta mlada velikana to videla, sta začudena obstala. Ni jima šlo v račun, da se je Uruk umaknil, saj je vendar močnejši od medvedke. Mar zakon moči ne velja več? Riba je še vedno ležala na skali in Snežek jo je pričel obohavarati. Medveda sta se spogledala. Ta drobšč jima bo pred nosom pohrustal ribo.

10. Jaku se je kar smejala: »Glej ga, kosmatinka, tak je, kot snežinka, ves bel in okrogel! Hej, to bo nekaj za mlade obiskovalce! In jine mi moram dati.« Malo je pomislil. »Snežek bo, saj je prav tak, kot snežna kepica. Seveda, Snežek!« Zadovoljno se je zasmeljal, potegnil iz vedra tolsto ribo in jo vrge! »Na, Snežek!«

14. Ne, tega ne bosta dovolila. Stopila sta bliže. Kot blisk se je pognala medvedka proti njima in že je eden dobil zaušnico, da se je zvalil po skalah in štrbunknil v bazen, medtem ko je drugi z raztrganim uhljem odvrtil, kar so ga tace nesle ter se ustavili šele na najvišji skali. Zdaj sta vedela, zakaj se je Uruk umaknil.

11. Srebrno telo je tlesknilo prav pred medvedkove noge. Ko je lakomni Uruk to videl, se je takoj pognal po skalah, ostala dva soseda nista hotela zaostati. Kateri bo prvi? Če je šlo za hrano, ni bilo obzira. Že je bilo videti, da bo dobil ribo Uruk. Se ena stopnica in pri njej bo. Poželjivo so se mu svetile oči.

15. Belka pa, kot da se ni nič zgodilo, je stopila k Snežku in mu s šapo potrla ribo prav pred smrček. Mladčič jo je vprašujoče pogledal. Starka je pograbilna ribo z zobmi in jo spet izpustila. To je nekajkrat ponovila. Snežek pa jo je ponovno opazoval. Zdaj se je ojunčel tudi on in ugriznil v mrtvo telo s svojimi ostrimi zobki.

12. Ko pa je široko odprl gobec, da bi pograbil plen, je obstal. Tik nad ribo je zagledal ostre medvedkine zobe, ki so se grozeče svetilkali. Čeprav je bil Uruk korenjak, ki se ni ustrašil nobene svojih vrstnikov, je vendar povescil glavo in godrnjaje odcapljal. Vedel je, da z medvedkami ni dobro zobati česen, kadar branijo mladiče.

